

TRƯỜNG ĐẠI HỌC
SƯ PHẠM KỸ THUẬT TP. HỒ CHÍ MINH
HCMC University of Technology and Education

CHƯƠNG 3

NHỮNG KHÁI NIỆM VÀ PHẠM TRÙ CƠ BẢN CỦA XÃ HỘI HỌC

GV: GVC.TS Nguyễn Thị Như Thúy

Email: ntnthuy@hcmute.edu.vn

Điện thoại: 0904932816

Cố vấn chuyên môn

*PGS.TS Nguyễn Thị Hồng Xoan
(Trưởng Khoa XHH, trường Đại học KHXXH&NV,
ĐH Quốc gia TP HCM)*

THIẾT CHẾ XÃ HỘI

MỤC TIÊU BÀI HỌC

- ❖ Trình bày, phân tích các khái niệm thiết chế xã hội, quan điểm của các nhà XHH về thiết chế xã hội.
- ❖ Ứng dụng vào thực tiễn đời sống xã hội để phân tích đặc trưng và chức năng của thiết chế xã hội
- ❖ Hiểu và phân tích được các thiết chế xã hội trong đời sống

NỘI DUNG BÀI HỌC

- ❖ Khái niệm thiết chế xã hội và một số quan niệm xã hội học về thiết chế xã hội
- ❖ Các đặc trưng của thiết chế xã hội
- ❖ Chức năng của thiết chế xã hội
- ❖ Phân loại thiết chế xã hội

KHÁI NIỆM THIẾT CHẾ XÃ HỘI

Thiết chế xã hội là gì?

- Là hình thức cộng đồng và hình thức tổ chức của con người trong quá trình tiến hành các hoạt động xã hội

→ ràng buộc được mọi cá nhân, nhóm cộng đồng và toàn thể xã hội chấp nhận và tuân thủ.

KHÁI NIỆM THIẾT CHẾ XÃ HỘI

Thiết chế xã hội là gì?

- Biểu hiện là một tập hợp bền vững của các giá trị, chuẩn mực, vị thế, vai trò và nhóm vận động xung quanh một nhu cầu cơ bản của xã hội.
- ➔ Hệ thống các quy định xã hội tạo thành khuôn mẫu chuẩn mực cho hành động xã hội.

MỘT SỐ QUAN NIỆM XÃ HỘI HỌC VỀ THIẾT CHẾ XÃ HỘI

Theo Robersons

Một tập hợp bền vững các giá trị, chuẩn mực, vị thế, vai trò và nhóm vận động xung quanh một nhu cầu cơ bản của xã hội.

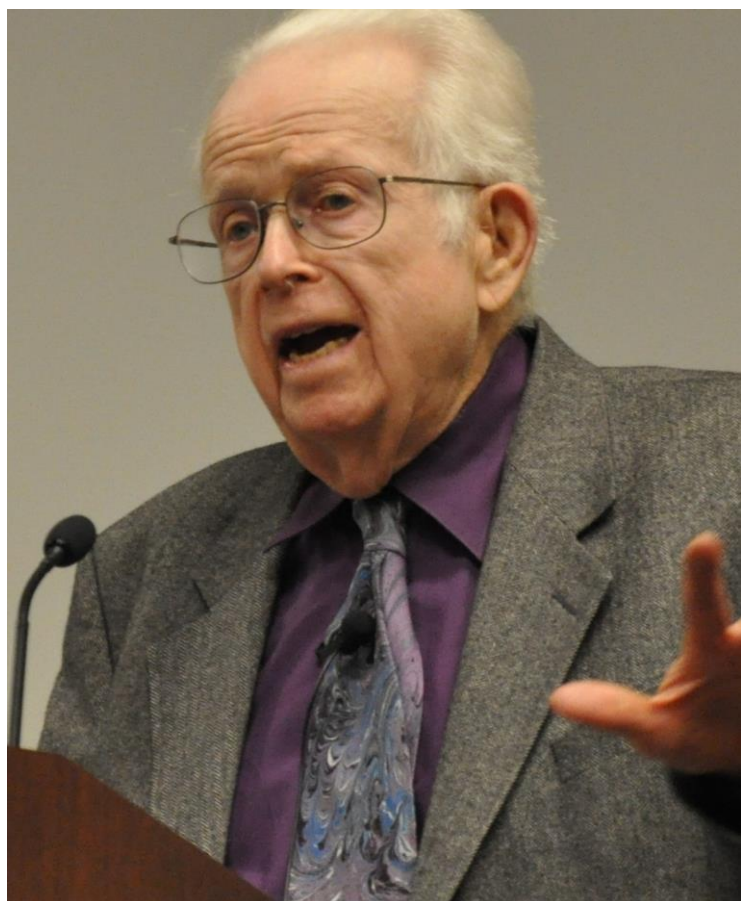
➔ Được thiết chế hóa do những nhu cầu khách quan của các lĩnh vực hoạt động xã hội khác nhau quy định.

Theo J.H. Fichter (1971)

“Một đoạn của văn hóa đã được khuôn mẫu hóa.”

➔ một tập hợp các khuôn mẫu tác phong được đa số chấp nhận nhằm thỏa mãn một nhu cầu cơ bản của nhóm xã hội.

MỘT SỐ QUAN NIỆM XÃ HỘI HỌC VỀ THIẾT CHẾ XÃ HỘI

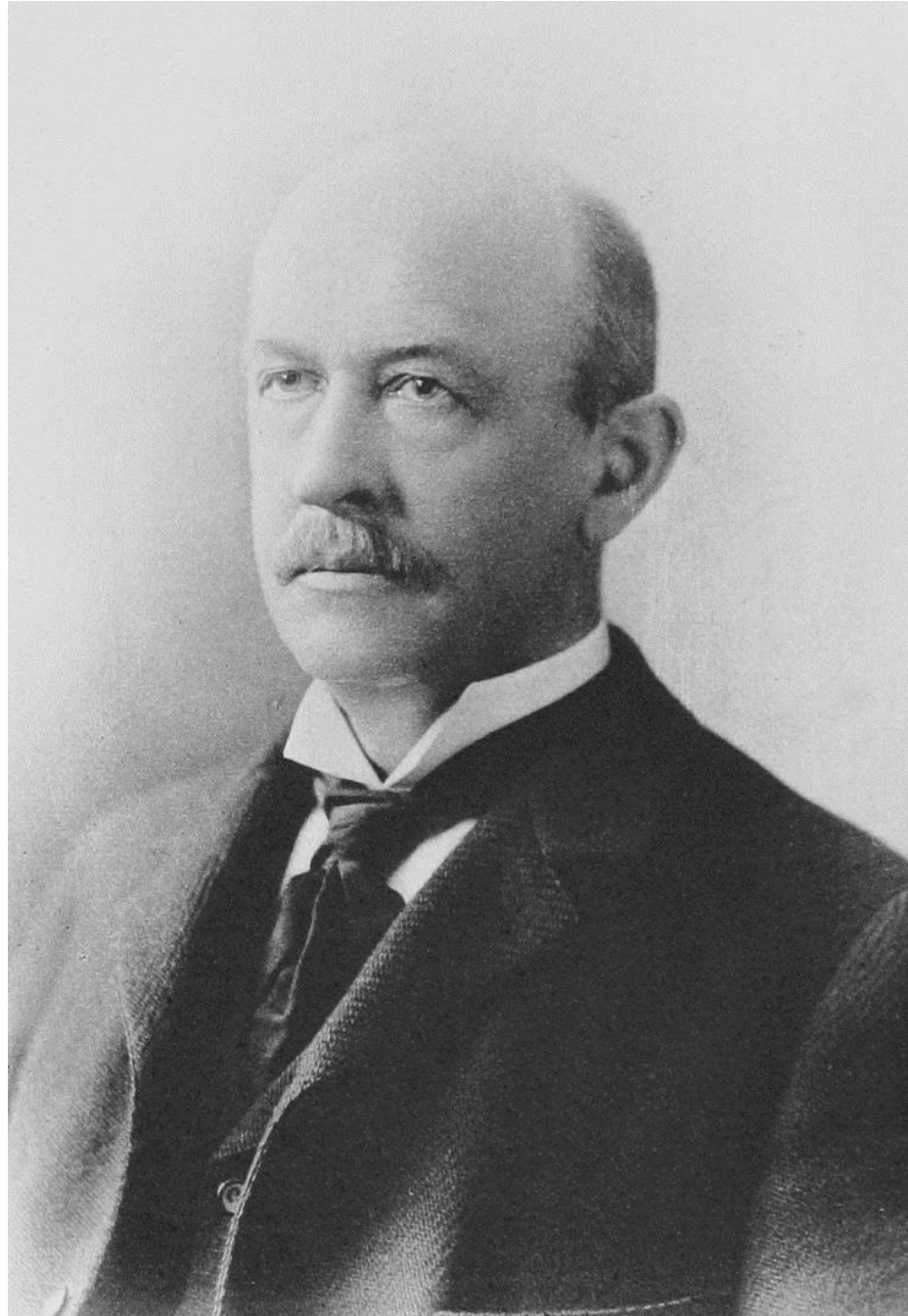

Theo N. Smelser:

“Một tập hợp các vị thế và vai trò có chủ định nhằm thỏa mãn những nhu cầu xã hội quan trọng.”

“Tổ chức nhất định của hoạt động xã hội và các quan hệ xã hội, được thực thi bằng hệ thống phối hợp của những quy chuẩn về hành vi, chuẩn mực và giá trị, được định hướng một cách hợp lý.” **Theo G.V. Oxipov**

MỘT SỐ QUAN NIỆM XÃ HỘI HỌC VỀ THIẾT CHẾ XÃ HỘI

Theo W.G. Sumner

“Thiết chế là một khái niệm hay một cấu trúc hàm chứa một mục đích hay một chức năng do một tổ chức có hệ thống gồm nhiều người tiến hành.”

CÁC ĐẶC TRƯNG CỦA THIẾT CHẾ XÃ HỘI

Không phụ thuộc vào ý muốn chủ quan của từng cá nhân, mà ngược lại đều được áp đặt lên cá nhân qua quá trình xã hội hóa cá nhân.

Mỗi vai trò, khi đã được thiết chế hóa, đều bao gồm một loạt chuẩn mực mà xã hội đã đề ra và cá nhân phải tuân theo, dù muốn hay không.

BÀI 4: THIẾT CHẾ XÃ HỘI

CÁC ĐẶC TRƯNG CỦA THIẾT CHẾ XÃ HỘI

Trong các thiết chế, ứng xử của mỗi vai trò đều được lèo lái và quy định bởi những kỳ vọng xã hội đối với vai trò đó.

Các quan hệ được thiết lập trong thiết chế phải tương đối bền vững để các khuôn mẫu hành vi được hình thành trong thiết chế trở thành một phần truyền thống văn hóa của một cộng đồng xã hội.

CÁC ĐẶC TRƯNG CỦA THIẾT CHẾ XÃ HỘI

Thiết chế xã hội thường chỉ dựa trên những quy định và luật lệ bất thành văn, những cái mà chúng ta thường gọi là phong tục, là truyền thống, là nề nếp,... Phát triển ở mức độ cao các thiết chế được luật hóa thành văn bản pháp luật để kiểm soát hoạt động của xã hội.

Có tính độc lập tương đối, có tầm bao quát trong phạm vi hoạt động nhất định và trở thành vị trí trung tâm trong phạm vi đó.

CHỨC NĂNG CỦA THIẾT CHẾ XÃ HỘI

Thiết chế xã hội có hai chức năng chủ yếu:

Thứ nhất, khuyến khích, điều chỉnh, điều hòa hành vi của con người phù hợp với quy phạm và chuẩn mực của thiết chế và tuân thủ thiết chế;

Thứ hai, ngăn chặn, kiểm soát, giám sát những hành vi lệch lạc do thiết chế quy định.

CHỨC NĂNG CỦA THIẾT CHẾ XÃ HỘI

Các chức năng của các thiết chế xã hội được thực hiện thông qua các nhiệm vụ:

- ❖ Thiết chế đã đơn giản hóa tác phong hành động, lề lối tư duy của cá nhân. Mọi thành viên hành động theo thiết chế một cách tự động hóa.
- ❖ Thiết chế cung cấp cho cá nhân những vai trò có sẵn.
- ❖ Thiết chế xã hội là yếu tố phối hợp và ổn định cho toàn thể nền văn hóa.
- ❖ Thiết chế xã hội luôn bao gồm những mong đợi của xã hội

CHỨC NĂNG CỦA THIẾT CHẾ XÃ HỘI

Các chức năng của các thiết chế xã hội được thực hiện thông qua các nhiệm vụ:

- ❖ Giữa các thiết chế đôi khi có xảy ra sự di chuyển chức năng. Sự di chuyển đó xảy ra khi xuất hiện một trong hai hoặc cả hai điều kiện sau:
 - ✓ Thiết chế không đáp ứng được nhu cầu;
 - ✓ Các thiết chế đều có khả năng đáp ứng được yêu cầu, nhưng một trong số đó nổi trội hơn, có khả năng đáp ứng ở mức cao hơn so với các thiết chế khác.

BÀI 4: THIẾT CHẾ XÃ HỘI

PHÂN LOẠI THIẾT CHẾ XÃ HỘI

Căn cứ phân loại thiết chế xã hội

TÍNH PHỔ
QUÁT

SỰ CẦN
THIỆT

TẦM QUAN
TRỌNG

Thiết chế cần thiết nhất cho xã hội và được coi là quan trọng nhất cho lợi ích cá nhân và xã hội, và bao gồm các thiết chế sau:

BÀI 4: THIẾT CHẾ XÃ HỘI

PHÂN LOẠI THIẾT CHẾ XÃ HỘI

Thiết chế cần thiết nhất cho xã hội và được coi là quan trọng nhất cho lợi ích cá nhân và xã hội, và bao gồm các thiết chế sau:

Thiết chế kinh tế

Mang chức năng sản xuất phân phối các sản phẩm và dịch vụ.

BÀI 4: THIẾT CHẾ XÃ HỘI

PHÂN LOẠI THIẾT CHẾ XÃ HỘI

Thiết chế cần thiết nhất cho xã hội và được coi là quan trọng nhất cho lợi ích cá nhân và xã hội, và bao gồm các thiết chế sau:

Thiết chế chính trị

Điều tiết việc nắm giữ và sử dụng quyền lực.

BÀI 4: THIẾT CHẾ XÃ HỘI

PHÂN LOẠI THIẾT CHẾ XÃ HỘI

Thiết chế cần thiết nhất cho xã hội và được coi là quan trọng nhất cho lợi ích cá nhân và xã hội, và bao gồm các thiết chế sau:

Thiết chế gia đình

Liên quan đến hôn nhân, gia đình, họ hàng thân tộc và quá trình xã hội hóa trẻ em.

BÀI 4: THIẾT CHẾ XÃ HỘI

PHÂN LOẠI THIẾT CHẾ XÃ HỘI

Thiết chế cần thiết nhất cho xã hội và được coi là quan trọng nhất cho lợi ích cá nhân và xã hội, và bao gồm các thiết chế sau:

Thiết chế giáo dục

Liên quan đến quá trình xã hội hóa và khoa học.

BÀI 4: THIẾT CHẾ XÃ HỘI

PHÂN LOẠI THIẾT CHẾ XÃ HỘI

Thiết chế cần thiết nhất cho xã hội và được coi là quan trọng nhất cho lợi ích cá nhân và xã hội, và bao gồm các thiết chế sau:

Thiết chế văn hóa

Liên quan đến các hoạt động văn hóa, tôn giáo, truyền thông đại chúng, nghệ thuật.

TÓM LẠI

- Trình bày và phân tích được các khái niệm thiết chế xã hội, quan điểm của các nhà XHH về thiết chế xã hội.
- Ứng dụng vào thực tiễn đời sống xã hội để phân tích đặc trưng và chức năng của thiết chế xã hội
- Hiểu và phân tích được các thiết chế xã hội trong đời sống

BÀI 4: THIẾT CHẾ XÃ HỘI

CÂU HỎI TRẮC NGHIỆM

CÂU HỎI TRẮC NGHIỆM

CÂU HỎI

Khái niệm thiết chế là một tập hợp các vị thế và vai trò có chủ định nhằm thỏa mãn những nhu cầu xã hội quan trọng là của tác giả?

A

N. Smelser

B

G.V. Oxipov

C

W.G. Sumner

D

K. Marx

CÂU HỎI TRẮC NGHIỆM

CÂU HỎI

Khái niệm thiết chế là một tập hợp các vị thế và vai trò có chủ định nhằm thỏa mãn những nhu cầu xã hội quan trọng là của tác giả?

A

N. Smelser

B

G.V. Oxipov

C

W.G. Sumner

D

K. Marx

CÂU HỎI TRẮC NGHIỆM

CÂU HỎI

“Thiết chế xã hội hay những mô hình hành vi của con người được thiết chế hóa do những nhu cầu khách quan của các lĩnh vực hoạt động xã hội khác nhau quy định” là quan điểm của tác giả?

A

T. Parson

B

I. Robersons

C

W.G. Sumner

D

K. Marx

CÂU HỎI TRẮC NGHIỆM

CÂU HỎI

“Thiết chế xã hội hay những mô hình hành vi của con người được thiết chế hóa do những nhu cầu khách quan của các lĩnh vực hoạt động xã hội khác nhau quy định” là quan điểm của tác giả?

A

T. Parson

B

I. Robersons

C

W.G. Sumner

D

K. Marx

CÂU HỎI TRẮC NGHIỆM

CÂU HỎI

Trong bài học, thiết chế xã hội có mấy đặc trưng cơ bản?

A

3

B

5

C

6

CÂU HỎI TRẮC NGHIỆM

CÂU HỎI

Trong bài học, thiết chế xã hội có mấy đặc trưng cơ bản?

A

3

B

5

C

6

CÂU HỎI TRẮC NGHIỆM

CÂU HỎI

Chức năng cơ bản của thiết chế xã hội là?

A

Khuyến khích, điều chỉnh, điều hòa hành vi của con người phù hợp với quy phạm và chuẩn mực của thiết chế và tuân thủ thiết chế

B

Ngăn chặn, kiểm soát, giám sát những hành vi lệch lạc do thiết chế quy định

C

Cả A và B.

CÂU HỎI TRẮC NGHIỆM

CÂU HỎI

Chức năng cơ bản của thiết chế xã hội là?

A

Khuyến khích, điều chỉnh, điều hòa hành vi của con người phù hợp với quy phạm và chuẩn mực của thiết chế và tuân thủ thiết chế

B

Ngăn chặn, kiểm soát, giám sát những hành vi lệch lạc do thiết chế quy định

C

Cả A và B.

CÂU HỎI TRẮC NGHIỆM

CÂU HỎI

Thiết chế kinh tế sẽ?

A

Điều tiết việc nắm giữ và sử dụng quyền lực

B

Điều hành các hoạt động văn hóa, tôn giáo, truyền thông đại chúng và nghệ thuật

C

Mang chức năng sản xuất phân phối các sản phẩm và dịch vụ

D

Liên quan đến hôn nhân, gia đình, họ hàng thân tộc và quá trình xã hội hóa trẻ em

CÂU HỎI TRẮC NGHIỆM

CÂU HỎI

Thiết chế kinh tế sẽ?

A

Điều tiết việc nắm giữ và sử dụng quyền lực

B

Điều hành các hoạt động văn hóa, tôn giáo, truyền thông đại chúng và nghệ thuật

C

Mang chức năng sản xuất phân phối các sản phẩm và dịch vụ

D

Liên quan đến hôn nhân, gia đình, họ hàng thân tộc và quá trình xã hội hóa trẻ em

TÀI LIỆU HỌC TẬP VÀ THAM KHẢO

- ❖ **File slide bài giảng PDF**
- ❖ **File hệ thống ngân hàng câu hỏi, đề tài tiểu luận file pdf**
- ❖ **Giáo trình: Nhập môn xã hội học**
- ❖ **Đề cương chi tiết file pdf**
- ❖ **Video bài giảng**

**CHÚC CÁC BẠN CÓ MỘT KHÓA HỌC THÚ VỊ VÀ HỌC HỎI
ĐƯỢC NHIỀU KIẾN THỨC BỔ ÍCH, HẸN GẶP LẠI CÁC BẠN
TRONG BÀI HỌC TIẾP THEO**